

Pannonhalma, svaté návrší

MAĎARSKÝ KLÁŠTER, KTERÝ UPEVNIL MOC A ROZŠÍŘIL JAZYK

Když se v rovinaté maďarské krajině země zvlní byt' jen do mírného pahorku, hned je z něho hora. Nejinak je tomu i v Pannonhalmě. Svatou horou tady nazývají návrší nad malým městečkem, na němž stojí slavný klášter.

FOTO: LUMÍR PECOLD

Klášter Pannonhalma, živoucí svědectví o vzniku maďarského státu.

Vmístním benediktinském opatství vznikly první dokumenty psané v maďarštině. Klášter Pannonhalma byl spolu se svým přírodním okolím zapsán na Seznam světového dědictví UNESCO v roce 1996, ve stejném roce, kdy slavil tisíc let od svého založení.

U zrodu mniši z Čech

Počátky vzniku kláštera se datují do roku 996, kdy se tu usadili mniši z Čech a založili jakési předmostí středověké evropské kultury na východě. Mnichy z břevnovského kláštera přivedl zemský kníže Géza, otec prvního krále Maďarů, Štěpána. Formálně založil opatství až o pět let později roku 1001 právě král Štěpán I. Svatý.

Podle legendy ho křtil přímo svatý Vojtěch a Štěpán se stal horlivým šířitelem křesťanství. Zlomil vzpouru velmožů, kteří nechtěli upustit od pohanství a přestat s loupežím. Založil deset biskupství a dvě arcibiskupství podřízená ostříhomskému arcibiskupovi. Mniši z břevnovského kláštera měli v zemi při šíření

křesťanství ohromný vliv a nejinak tomu bylo při výstavbě kláštera Pannonhalma, postaveného na počest sv. Martina z Tours. V 11. století tu vznikl první kostel a klášter. Král udělil klášteru práva, privilegia a finance, aby mohl sloužit jako křesťanská misie východně od Dunaje.

Horlivostí si Štěpán vysloužil přídomek Svatý i královskou korunu. Asi o Vánocích roku 1000

byl korunován. Taková moc mu umožnila zcela změnit ekonomické i právní poměry v zemi.

Klášter napříč slohy

Nejvýraznější stavbou klášterního areálu je hlavní chrám. Archeologové tu našli zbytky zdí z 11. století i části z 12. století. Současný chrám je už třetí a pochází ze začátku 13. století. Jeho vysvěcení se konalo asi roku 1224.

Pannonhalma sloužila nejen jako opora duchovní, ale také jako pevnost, mohutné zdi se z velké části dochovaly dodnes. Během válek byl chrám několikrát poničen a ze středověku toho už moc vidět nelze. Schodiště k chóru s dvěma portály z červeného mramoru pochází z 18. století, věž z 19. století. Cená je klenba nad hlavním oltářem i klenby bočních lodí a kaple sv. Benedikta z 15. století, kdy se chrám rozšířil.

Zato dolní kostel (krypta) se zachoval téměř v podobě z 13. století. Najdou se tu prvky pozdně románského a raně gotického stavitelství. Ve stěně

naproti oltáři lze spatřit mramorem obložený výklenek a dřevěný trůn, kde údajně sedával Štěpán Svatý.

K chloubám kláštera patří i pozdně románská brána Porta Speciosa, křížová pozdně gotická chodba a klášterní knihovna s 360 tisíci svazky. Mezi nimi se najde 30 kodexů z doby 1200 až 1600. Nejstarším rukopisem je latinská bible z 13. století. Uchovává se tu i originál zakládací listiny Pannonhalmy z roku 1001 s monogramem krále, zrovna tak jako zakládací listina kláštera v Tihany u Blatenského jezera z roku 1055 – nejstarší originální rukopis v maďarštině.

Od vězení ke škole

Řád pomohl Štěpánovi vytvořit z pohanských kmenů křesťanský stát a podržel si vliv až do roku 1786. To jej rozpustil Josef II. a z kláštera se stalo vězení. O šestnáct let později povolil císař František II. obnovení, pokud se mniši postarají o vzdělávání. A tak vznikla kolej na výchovu kněží a učitelů. Dodnes je klášter významným centrem církevního školství a vzdělanosti. ■

LUMÍR PECOLD

Informace

Samotné městečko Pannonhalma s asi 3600 obyvateli leží prakticky přesně na půl cesty mezi Budapeští a Vídní, ve vzdálenosti asi 120 km od obou měst. Klášter si lze prohlédnout pouze s průvodcem. Prohlídka začíná v moderní vstupní budově u velkého parkoviště s restaurací a trvá asi hodinu. Vstupné pro dospělé činí 1500 forintů. Více informací o klášteře na jeho internetových stránkách:

www.bences.hu

